

KOTORAIDE -
aikuisten maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus
ja polutus 2008–2010

ALKUVAIHEEN ARVIOIJAN OPAS

toim. Zsanett Polgar & Kristiina Kuparinen

SISÄLLYS

Esipuhe

OSA I

Mitä raiteet opettivat? Millaisia ratkaisuja tehtiin? Miten niihin päädyttiin?	1
Hankkeen taustaa	2
Näkökulmia testausprosessiin	2
Hankkeen työt ja niiden lähtökohdat	5
Benchmarking -matka Tukholmaan	6
Koulutus Cambridgessa	7
Testien laadintaprosessi: Mitä taustatietoja ohjaukseen tarvitaan?	7
Matematiikan testi	8
Kielellisen hahmottamisen testi	10
Lukeminen ja sanelu	13
Suomen kielen diagnostisen testin laatiminen	13
Testin laatimisen vaiheet	16
Mitä opittiin?	18

OSA II

Millaisia koulutustarpeita uusilla kotoutujilla on? Miten niitä palveltaisiin parhaiten?	19
Raiteelle ohjauksen kriteerit -koontitaulukko	20
Perusraide	21
Pituus	21
Tavoitetaso	21
Pedagogiset päälinjat	22
Sisältö	22
Ohjauksen kriteerejä	23
Hitaasti etenevä raide	24
Pituus	24
Tavoitetaso	24
Pedagogiset päälinjat	24
Sisältö	25
Ohjauksen kriteerejä	26
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	26
Nopeasti etenevä raide	28
Pituus	29
Tavoitetaso	29
Pedagogiset päälinjat	29
Sisältö	30
Ohjauksen kriteerejä	30
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	30
Luku- ja kirjoitustaidottomien raide	31
Tavoitetaso	31
Pedagogiset päälinjat	31
Sisältö	32
Ohjauksen kriteerejä	33
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	34

Nuorten raide	35
Pituus	35
Tavoitetaso	35
Pedagogiset päälinjat	36
Sisältö	37
Ohjauksen kriteerejä	37
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	38
Kotiäidit	39
Pituus	39
Tavoitetaso	40
Pedagogiset päälinjat ja kokemukset kokeilukurssilta	40
Sisältö	41
Ohjauksen kriteerejä	42
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	42
Työssäkävien raide	43
Pituus	43
Tavoitetaso	44
Pedagogiset päälinjat ja sisältö	44
Ohjauksen kriteerejä	45
Kielitaito riittää tämän koulutuksen jälkeen	46
OSA III	
Miten testaus järjestetään? Miten tuloksia tulkitaan? ¹	47
Alkutestauksen järjestämisprosessi	48
Alkuhaastattelu - raiteen haarukointi ja kielitaidon alustava arviointi	49
Kielitaidon alustava arviointi	50
Tasokuvaukset	50
A1.3	50
A2.1	50
A2.2	50
B1.1	51
Raiteen haarukointi	51
Huomioitavia seikkoja	51
Luku- ja sanelutehtävä	54
Arviointikriteerit; ei osaa suomea	55
Arviointikriteerit; osaa suomea jonkin verran	56
Matematiikan testi	57
Kielellisen hahmottamisen testi	58
Suomen kielen lähtötaitotason arviointi	59
Puhumisen testi	59
Järjestäjän on hyvä muistaa	60
Testin kulku	60
Apukysymykset kuvasarjoihin	61
Arviointi	62
Puhumisen arviointikriteerit tasoittain	63
Yleiset taitotasokriteerit	63
Esimerkkisuorituksia arvioinnin tueksi	64
Suullisen testin arviointilomake	69

¹ Testit eivät valitettavasti ole vapaasti saatavilla, koska silloin niiden luotettavuus vaarantuisi. Testien ja niiden järjestämishojjeiden saatavuudesta saa lisätietoa Testipisteestä: www.testipiste.eu.

Kirjoittamisen testi	71
Ohjeita testaajalle ja arvioijalle	71
Kuvatehtävän arviointi	72
Yleiset taitotasokriteerit	72
Tehtäväkohtaiset taitotasokriteerit	73
Esimerkkisuorituksia arvioinnin tueksi	74
Sähköpostitehtävän arviointi	77
Tehtäväkohtaiset taitotasokriteerit	77
Esimerkkisuorituksia arvioinnin tueksi	78
Arviointilomake	80
Ymmärtämistaitojen testit	82
Puheen ymmärtämisen testi	82
Tekstien aihepiiri	82
Tekstien kieliaines ja autenttisuus	82
Testin vaativuus ja tehtävätyyppi	83
Testin pituus	83
Testituloksen arviointi	85
Tekstin ymmärtämisen testi	86
Tekstien aihepiiri	86
Tekstien kieliaines ja autenttisuus	86
Testin vaativuus ja tehtävätyyppi	87
Testin pituus	87
Testituloksen arviointi	87
Rakennetestit	89
Palaute testattavalle	90
 Kirjallisuutta ja lisätietoa	 91

LIITTEET

Liite 1	Alkuhaastattelulomake
Liite 2	Profilointitaulukko
Liite 3	Raportti kielellisen hahmottamisen testin koekäytöstä
Liite 4	Raportti matematiikan testin koekäytöstä
Liite 5	Tiivistelmät raidekuvauksista
Liite 6	Elämänkaari -kuvasarja
Liite 7	Asuminen -kuvasarja
Liite 8	Eurooppalaisen viitekehityksen projektissa käytetty sovellus

ESIPUHE

Kuinka arvioida kotoutujan kielitaitoa maahanmuuton alkuvaiheessa, ja kuinka ohjata oikeaan koulutukseen? Näihin keskeisiin kysymyksiin haettiin työkaluja 2008–2010 Uudenmaan Ely-keskuksen myöntämällä ESR-tuella toteutetussa *Kotoraide*-projektissa. Nimensä pääkaupunkiseudulla toiminut hanke sai yhdistelmänä kohderyhmästään ja niistä väylistä, jotka kehitystyön aikana nähtiin kotoutumiselle tarpeellisiksi.

Hankkeeseen osallistuivat työpanoksellaan ja omarahoitusosuudellaan Adulta Oy, Eiran aikuislukio ja KKC, sittemmin Axxell. Projektin aikana eri tehtäviin osallistui kaikkiaan 31 työntekijää ja satoja opiskelijoita näistä oppilaitoksista.

Projektin tavoitteena oli tuottaa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen alkukartoitusmalli, siihen sisältyvät testit ja erilaisten kohderyhmien koulutukseen ohjauksen kriteerit. Hanke sai elinaikanaan osakseen paljon kiinnostusta ja kannustusta, ja se lienee siivittänyt työtä niin, että tavoitteisiin päästiin ajoittaisista vastamäistä huolimatta. Vuoden 2010 lopussa testausmenettely on jo käytössä Helsingissä, ja testien kehitys jatkuu Testipiste-projektissa.

Oppaan ensimmäisessä osassa on kuvattu testien ja ohjaukseen liittyvien kuvausten syntyprosessia. Tämän päällimmäisenä tarkoituksena on auttaa lukijaa ymmärtämään testikokonaisuuden laatijoiden perusteluja ratkaisuilleen ja tulosten luotettavuudelle. Toissijaisesti prosessia voi tarkastella myös oppimisen kannalta: millaisia kysymyksiä on ratkaistava, jos suunnittelee samantyyppistä toimintaa.

Toinen osa kuvaa niitä raiteita, joille kotoutujia ollaan ohjaamassa. Tällä jäsentelyllä pyrimme painottamaan sitä, että tarkoitus on lähteä liikkeelle *opiskelijan tarpeista* ja soveltaa kartoituksessa sen tutkailemiseen tarkoitettuja työkaluja.

Kolmannessa osassaan opas pyrkii selostamaan tarkasti, kuinka testejä tulee käyttää, kuinka tuloksia tulkita, ja kuinka selvittää sitä, mikä koulutuksen raide parhaiten tukisi kunkin maahanmuuttajan kotoutumista. Mielestämme Kotoraitteessa luotu menettelytapa toimii hyvin, mutta se ei saa nousta itse tarkoitukseksi alkuvaiheen ohjauksessa: kotoutujan kannalta tärkeintä on ammattimainen arvioija, joka on valmis kohtaamaan ja kuulemaan alati uusia ihmisiä. Oppaan kolmas osa on testiturvallisuuden vuoksi saatavilla vain testin järjestäjille, kun Kotoraitteen testit tulevat levitykseen.

Hankkeessa on tehty töitä innostuneesti, luovasti ja käytännönläheisesti. Tällaisen kokonaisuuden laatiminen ei olisi ollut mahdollista ilman ESR:n rahoitusta, kehitystyöstä kiinnostuneita oppilaitoksia ja sitoutuneita, kekseliäitä ja taitavia työntekijöitä. Näitä kaikkia osapuolia Kotoraide haluaa vilpittömästi kiittää.